

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

KVINDER I OPBRUD

Forårets store udstilling stiller skarpt på 150 års forskelligartede fremstillinger af kvinder og køn i kunsten.

Hvad vil det sige at være kvinde i dag? Hvad er kvindeligt? Hvem definerer det kvindelige? Hvem kan være kvindelig? Og er femininitet overhovedet kønsspecifikt? Udstillingen *Kvinder i opbrud* udfolder den vestlige kunsthistories skildringer af kvinder fra det moderne gennembrud i slutningen af 1800-tallet til den nyeste samtidskunst. I et væld af kunstværker af danske og internationale kunstnere kan du gå på opdagelse i, hvordan kunstnere gennem de seneste 150 år har spejlet og svaret igen på skiftende tiders opfattelser af både kvinder og køn: Fra impressionistiske portrætter til performativ kropskunst. Fra frodige nøgenstudier til kritiske undersøgelser af historieskrivningen.

Bolette Berg og Marie Høeg, To kvinder fotograferet i studioet i en båd, ca. 1895-1903. Preus Museum

Fra kampen om uddannelse til #MeToo

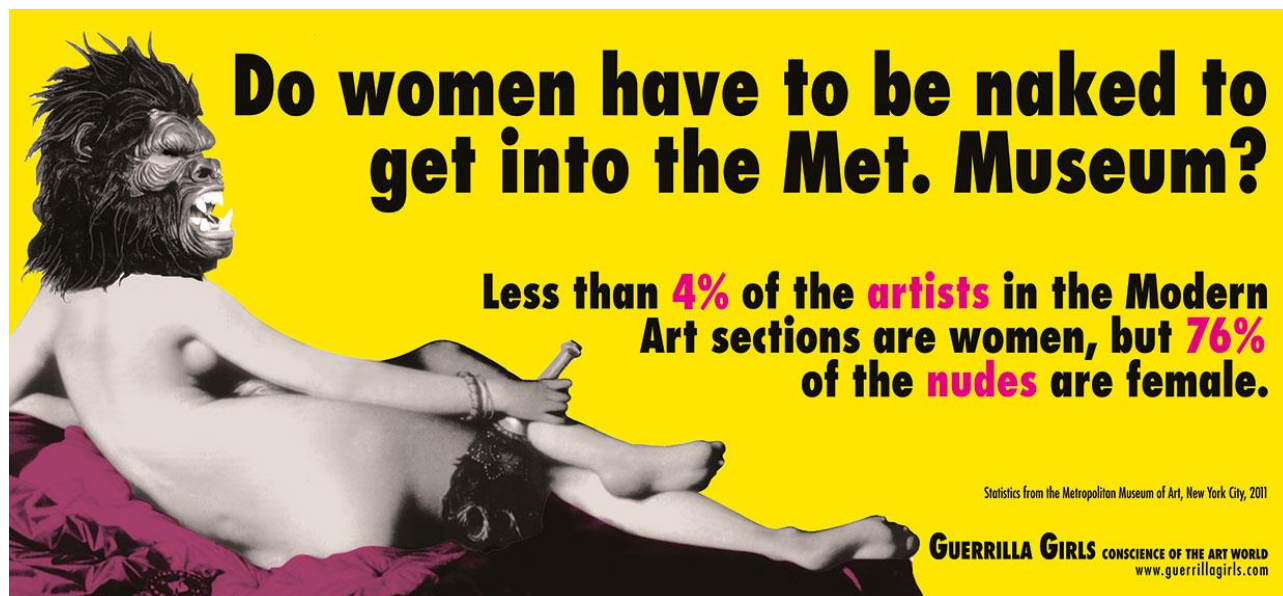
Udstillingen følger kunsthistoriens og kønspolitikens spor gennem de seneste 150 år ved at se på, hvordan både mandlige og kvindelige kunstnere har skabt fortællinger og modfortællinger om, hvad det vil sige at skildre kvinder. Det er en periode, der løber parallelt med kvindefrigørelsens historie i Danmark siden 1870'erne, som også sætter sine spor i kunsten. De nye tanker om kvindefrigørelse – og et nyt kunstsyn – betød, at flere kvindelige kunstnere fik mulighed for at udøve deres kunst og udstille den. Helt ind i det 20. århundrede er kvindelige kunstnere dog blevet gemt og glemt i kunsthistorien. De har stået i skyggen af samfundets fortælling om, at kvinder er intellektuelt svage og til for at føde børn.

Kvindebevægelsen gav fra sin spæde begyndelse håb om nye tider for kvinders rettigheder og roller. Siden har utallige kunstnere gjort op med traditionelle skildringer af kvinder, og de har været med til at nuancere og udvide vores syn på køn. I dag er debatten om kvindens rettigheder til sin krop, om kønsidentiteter og

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

repræsentation levende og aktuel. Siden 2017 har #MeToo bevægelsen vist, at kampen for kvindens ret til sin egen krop ikke er kæmpet til ende. Kunstnere deltager i denne debat ved fortsat at skabe modpositioner til de gamle – nye steder at se og tænke fra, og ved at investere deres egne erfaringer i kunstneriske undersøgelser af kvinde- og kønspositioner.

Guerrilla Girls, Skal kvinder være nøgne for at komme ind på The Met. Museum?, 1989/2012. Courtesy Guerrilla Girls

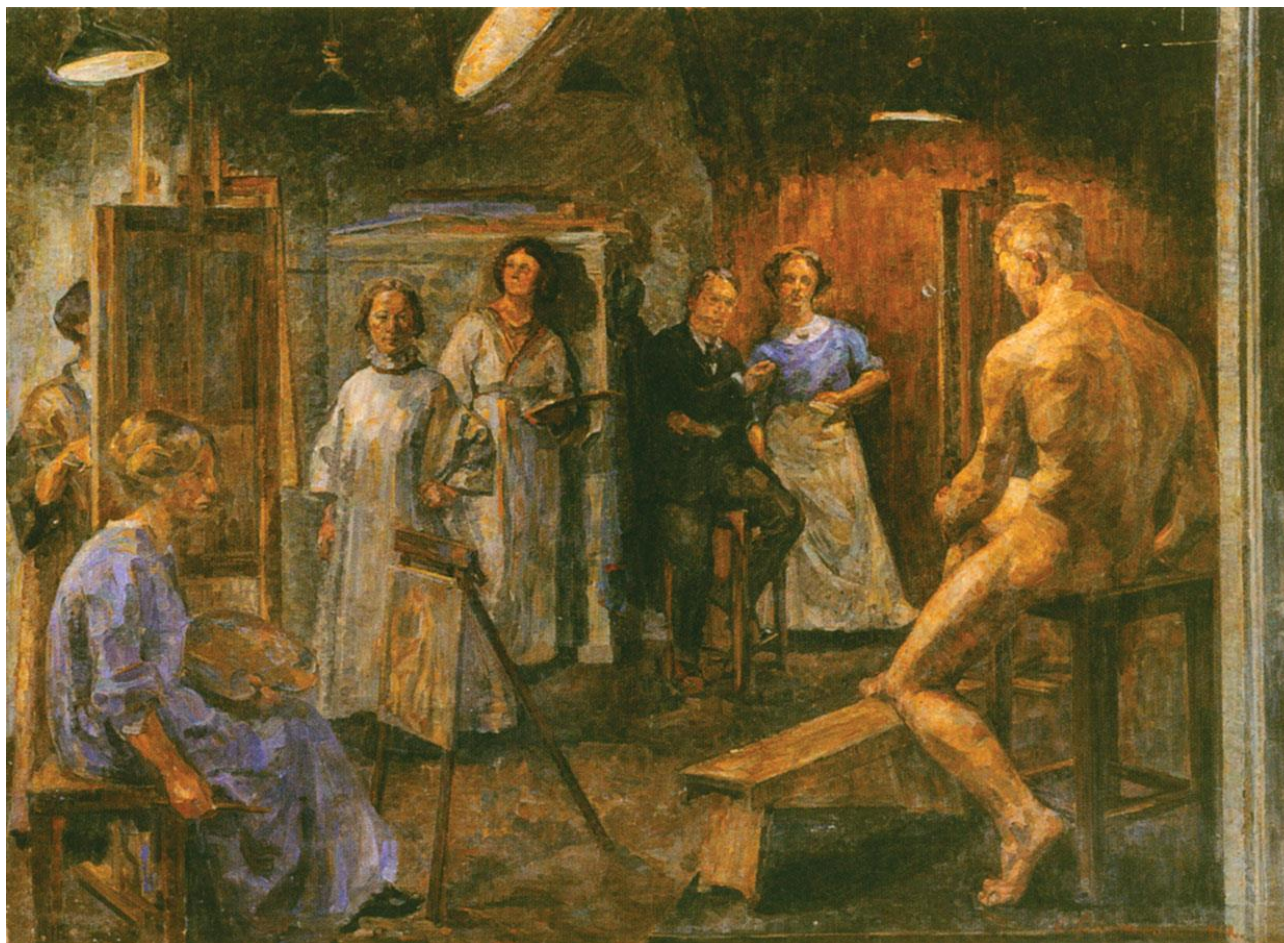
Idealer og opbrud

I værket *Skal kvinder være nøgne for at komme ind på The Met. Museum?* kaster kunstnergruppen Guerrilla Girls spotlys på mængden af nøgne kvindekroppe malet af mænd i museernes samlinger og på fraværet af kvindelige kunstnere.

Som Guerrilla Girls' værk afslører, er skildringer af kvindekroppen og fortolkninger af begreber om kvinder og køn et af de mest udbredte motiver i kunsthistorien. Der er muser, madonnaer, naturvæsener, gudinder og farlige forførere. Primært skildret af mænd. Disse skildringer præger den fortælling, som vi møder i bøger og på museer verden over. Udstillingen præsenterer derfor værker af kunstnere, flest kvinder, som rykker ved vores forståelser af krop, køn og identitet – og historie.

Gennem de seneste 150 år er kunstens kvindelige kropsidealer både blevet etableret og opløst. Nogle kunstnere har hugget kvindekroppen i sten eller malet den i former, der idealiserer den eller knytter den tæt til naturens kraft. Andre kunstnere skildrer kroppe i forskellige stadier af forandring, der overskrider eller udvisker det kønnedes grænser.

6 Highlights på Museer Forår 2022
Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

Carla Colsmann Mohr, Interiør fra Akademiets kvindelige Malerskole, 1912. KØN - Museet for kønnenes kulturhistorie

6 Highlights på Museer Forår 2022
Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

Arvida Byström, Cherry Picking, 2018. Courtesy kunstneren. Foto: David Stjernholm

Iscenesættelser og selvscenesættelser

I massemediernes billedhav bliver kvinder brugt som symboler på sex og skønhed. I 1950'erne iscenesætter populær- og reklamekulturen kvindekroppen som salgsvare nummer ét, og kvinder som skuespilleren Marilyn Monroe bliver verdensberømte. Denne tendens finder hurtigt vej til 1960'ernes popkunst, der trækker populærkulturens kvindelige idoler ind i kunsthistoriens lange tradition for kvindeskildringer.

Igennem historien har mange kvindelige kunstnere dog også gjort sig til den, der ser, frem for den, der bliver betragtet. De har skabt et væld af portrætter og selvportrætter, der udfordrer og udvider begreber om det feminine. Kunstnere som Arvida Byström gør sig selv til afsender på nye kvindebilleder, når hun tager ejerskab over kapitalismens seksualiserede verden gennem sine selvscenesættelser. Byströms kunst taler i sit billedsprog direkte ind i sociale medier som Instagram. For nogle er de sociale medier et fristed. For andre er de et ekkokammer af umulige forventninger til vores skønhed, succes og popularitet.

Arvida Byström. Cherry Picking

Arvida Byström voksede op på internettet, ansigt til ansigt med de sociale medier, vi nu betragter som grundlæggende. Internettet var for hende et rum, hvor hun var fri til at dyrke sit personlige og kunstneriske udtryk, samtidig med at hun undslap omverdenens begrænsninger. Byström kender internettet, gennem det skræddersyr hun sin egen verdensorden med en skarpsindig og kritisk bevidsthed. Kirsebærplukning er et vidnesbyrd om denne fysiske og virtuelle tosprogethed. Stilleben bestående af frugter og blomster blander sig med skatte fra den nye verden; smartphones, opladere og høretelefoner. Billeder af testikler og lingerie-klædte ferskner fremmaner spørgsmål om, hvad der præcist betragter et billede som seksuelt, stødende eller naturligt. Kirsebæret fremstår hele vejen igennem som en påmindelse om et selektivt samfund samt symbol for en konstrueret femininitet.

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

Transformationer

I dag forholder mange kunstnere sig til den teknologiske og digitale virkelighed, der åbner nye veje for både krop og kommunikation. I værket *X plus x er lig med x* udforsker den svenske kunstner Cajsa von Zeipel, hvilke nye potentialer og klichéer der er i nutidens fortællinger om kroppe, køn og reproduktion.

To sci-fi-figurer med pastelfarvet hår og silikone-dryppende tøj svæver i værket i en roterende akrobatik. Situationen er på samme tid sexet og steril. Installationens overskud af detaljer fra modebutikkens, fertilitetsklinikkens og stripklubbens universer rejser spørgsmål om, hvordan vi forstår køn og normer i en tid, hvor bioteknologien giver os nye muligheder for at leve i andre kroppe end vores medfødte.

Mangfoldige fortællinger

Gennem 117 værker af 64 danske og internationale kunstnere dykker udstillingen ned i en række væsentlige temaer; om forskellige blikke på kvindekroppen; om populærkulturens betydning for skildringen af kvinder; om hvordan kvindelige kunstnere har brugt deres egen krop som materiale i kunsten; og om hvordan vi lige nu står i en ny tid, hvor biovidenskaben og teknologien giver os helt nye muligheder for selv at skabe vores identitet, vores køn og vores krop. Det rejser spørgsmål om, hvad det vil sige ikke blot at være kvinde – og menneske, men også om, hvem der har patent på at definere kvindelighed, køn og menneskelighed.

Cajsa von Zeipel, *X plus X er lig med x*, 2021. Courtesy Onassis Collection

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

Udstillingen præsenterer værker af Marina Abramovic, Genesis Belanger, Bolette Berg og Marie Høeg, Dara Birnbaum, Benedikte Bjerre, Louise Bourgeois, Elina Brotherus, Nancy Burson, Arvida Byström, Claude Cahun, Sophie Calle, Cassils, Franciska Clausen, Kate Cooper, Anne Katrine Dolven, Marlene Dumas, Ditte Ejlerskov og EvaMarie Lindahl, Paul Gauguin, Guerrilla Girls, Gudrun Hasle, Lea Guldditte Hestelund, Astrid Holm, Olivia Holm-Møller, Sophie Holten, Kirsten Justesen, Lena Johanson, Birgit Jürgenssen, Marie Krøyer, P.S. Krøyer, Johannes Larsen, Marie Laurencin, Sarah Lucas, Vilhelm Lundstrøm, Ana Mendieta, Lee Miller, Carla Colsmann Mohr, Berthe Morisot, Emilie Mundt, Wangechi Mutu, Kai Nielsen, Astrid Noack, Frida Orupabo, Lene Adler Petersen, Laure Prouvost, Paula Rego, Tabita Rezaire, Pipilotti Rist, Niki de Saint Phalle, Luna Scales, Tschabalala Self, Cindy Sherman, Apolonia Sokol, Alina Szapocznikow, Vibeka Tandberg, Mickalene Thomas, Andy Warhol, Gerda Wegener, Sif Itona Westerberg, J.F. Willumsen, Francesca Woodman, Kristian Zahrtmann og Cajsja von Zeipel.

Stillfoto fra Tabita Rezaire's svimlende kropspositivistiske videoværk »Sukkervæggenes tårerige«, som Arken har valgt som punktum for sin opbrudsudstilling. Her opfordres alle kvinder til at ære deres livmoder med dans og liflig onani i et lyshav af en meditationshyldest.

Lågen går op

Gad vist, hvor meget Sophie Holten havde forestillet sig ville lykkes, da hun sendte »En lille pige ved en rød låge« afsted på tærsklen til Det moderne gennembrud. Det tog fart i 1870, og med små sikre skridt udviklede bruddet sig til at forandre vilkårene for kvinderne, så de kom til at ligne mændenes: Retten til at tage en studentereksamen, studere på universitetet, stemme og siden få adgang til Det Kongelige Danske Kunstakademi, som Sofie Holten aldrig kom til, og som kvinderne først fra 1924 kunne uddanne sig på på samme vilkår som mændene.

Og tænk, hvis den lille pige ved lågen var blev præsenteret for det svimlende kropspositivistiske videoværk, som Arken har valgt som punktum for sin opbrudsudstilling. Mon hun i sin vildeste fantasi kunne forestille sig et værk i levende billeder, der opfordrer til, at kvinder skal ære deres livmoder med dans og liflig onani i et lyshav af en meditationshyldest?

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

Videoværket »Sukkervæggens tårerige« er fra 2016 og af fransk-guyanesisk-danske Tabita Rezaire, der i sin helende tilgang til kvindeundertrykkelse tager udgangspunkt i, hvordan vestlig videnskab i starten af 1900-tallet brugte sorte slavegjorte kvinder til horrorlignende gynækologiske eksperimenter.

Det ender i ovennævnte meditationshyldest til livmoderen, kogt sammen i et kitschet formsprog med new age-shine i lilla og lyserødt interiør, påklistrede packshot-fotos af operationsstole, historiske billeder og animationer af en livmoder, der drejer rundt om sig selv og sammensmeltes med det afrikanske kontinent. Værket falder godt ned i nærheden af feminismens fjerde bølge, der ønsker at frisætte kvindens seksualitet og inddrager både race, køn og postkoloniale blikke, godt hjulpet på vej af feminine stærke kvinder.

Et af sporene i udstillingen er de tiltagende identitetspolitiske strømninger, hvor definitionen af personlige pronomener udvikler sig til at blive mange, og billedet af en mand eller kvinde kan have utallige former. For eksempel i Cassils »Pin-up fra magasinet Lady Face Man Body, No. 3« fra 2011, der får os til at tænke over, hvad vigtigheden af fastdefinerede former betyder for mennesket.

På ryggen af hinanden

Holtens og Rezairens kvindeportrætter illustrerer samtidig de to indholdsmæssige spor, som løber parallelt gennem udstillingen: Ét om kunsthistorieskrivningen og kvindernes vilkår som udøvende kunstnere og et andet om de tiltagende identitetspolitiske strømninger, hvor definitionen af personlige pronomener udvikler sig til at blive mange, og billedet af en mand eller kvinde kan have utallige former.

For eksempel i Cassils »Pin-up fra magasinet Lady Face Man Body, No. 3« fra 2011, der får mig til at bremse hårdt og måbende op og tænke over, hvilket køn der var udgangspunktet for dette amazonemenneske med spændte muskler, bryster, smalle hofter og høj rød læbestift, der står så forfriskende knivskarpt frem, at jeg et kort øjeblik har svært ved at hitte ud af mine egne seksuelle præferencer.

Sine steder i udstillingen ville nogle uddybende værktekster have været en virkelig god hjælpende hånd til at understøtte forståelsen af kuratorernes valg og intentioner med de specifikke værker.

Andre steder står værkerne godt selv og behøver ikke spor ord – nogle på skuldrene af hinanden – og giver en indikation af, hvordan den ene kunstners værk taler sammen med et værk fra sin fortid. Andre afføder det næste.

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

Ved siden af Marina Abramovičs performative videoværk, hvor hun børster sit hår længe og hidsigt, mens der langsomt zoomes ind på hendes nøgne krop, hænger et yndigt oliemaleri af Berthe Morisot med en indadvendt kvinde, der er ved at flette sit gyldne hår.

På et andet er Skagensmalernes smukkeste model, forlød det engang, Marie Krøyer, portrætteret af sin mand, P.S. Krøyer. Hun ser sig selv i spejlet, optaget af sin skønhed. Abramović er ikke ret yndig, hun vil gøre op med ideen om, at det feminine er enslydende med det smukke, og at kunst overhovedet skal være smukt.

I slutningen af 1800-tallet gør de to fotografer Bolette Berg og Marie Høegh op med kønsstereotyperne i en række fotos, hvor de poserer, som mænd ville gøre det, og ender op i nogle komiske positioner som »stærk mand« og »mænd, der ryger smøger i en robåd«. »To kvinder fotograferet i studiet i en båd«, cirka 1895-1903.

Opgør med kønsstereotyperne

Det er lidt af et spændingsfelt, »Kvinder i opbrud« ønsker at gabe over, her, hvor vi ikke alene skal forholde os til identitetspolitik og kvindernes kunsthistorie, men også kvinder, der på alle måder giver den én over nakken.

De bliver nappet i skridtet af tøjklammer, de smadrer biler, er glatbarberede, morfer sig sammen med deres fædre eller med superkendte skønheder, fremviser deres kropslige deformiteter (i forhold til normen), klamrer sig til en stripperstang, udstiller deres barnløshed og ønsket om at få et barn med deres kat.

En kvindelig avatar ikklæder sig en mands hud, tydeligvis stærkt utilpasset, to andre leger i slutningen af 1800-tallet med kønsstereotyperne i en række fotos, hvor de poserer, som mænd ville gøre det, og ender i nogle komiske positioner som 'stærk mand' og 'mænd, der ryger smøger i en robåd'.

Og så er der midt i det hele det supernaturalistiske nøglemaleri med den unge pige, der sidder i noget rødt, lidt for stort hiphop-tøj oven på et komfur og flabet æder af et æble.

Værkerne forekommer mestendels knyttet til deres opgør med kvinde- og kønsidealerne. Både de portrætterede og de udøvende kunstnere tager på alle måder en uforfærdet bid af æblet i deres selvdeklarerede paradiser. Det er fedt.

6 Highlights på Museer Forår 2022

Arken – Kvinder i Opbrud indtil 14 august 2022

To gumpetunge reoler

Alligevel vokser træerne ikke ind i himlen. For inden jeg træder ind i udstillingen, pakket med værker der sprænger gennem glasloftet, støder jeg direkte ind i to gumpetunge træreoler. Jeg var ellers lige så lettet over at kunne konstatere, at vi kun ser tilbage på en tid, hvor kvinderne alene var objektet for kunstnerens blik – en endimensionel flade, som manden frembragte i sit mangedimensionerede liv.

På de to reoler er rækkevis af en serie af Taschens monografiske bøger, der præsenterer væsentlige kunstnere gennem historien. I alt 181 styk. Omtrent lige dele om mandlige og kvindelige kunstnere. Da jeg begynder at bladere i dem, er 92 af de i alt 97 kvindelige monografier med komplet blanke sider. De glittede forsider ligner fuldstændig de andre, men er åbenbart kunstnere, som Taschen ikke fandt relevante. Louise Bourgeois, Hilma af Klint, Cindy Sherman og Artemisia Gentileschi, for eksempel.

I 2010 købte de to kunstnere Ditte Ejlerskov og Eva Marie Lindahl 89 bøger i serien og kunne konstatere, at kun fem af bøgerne omhandlede kvindelige kunstnere.

Da forlaget ikke mente, at deres liste med yderligere 92 forslag til andre kvindemonografier var værdige, har de trykt forsiderne selv. Nu står de her som tomme spøgelseshæfter og griner os lige op i fjæset og minder os om, hvor vigtigt det er, at museerne lige nu viser solo- og fællesudstillinger, med alle de kvinder, der fortjener hver deres monografi. Naturligvis.